Владимир Вукомановић Растегорац • Вишња Мићић

Радна свеска 3

Уз Граматику за трећи разред основне школе

ВУЛКАН
ЗНАЊЕ

РАДНА СВЕСКА 3

Уз Граматику за трећи разред основне школе

Аутори
Доц. др Владимир Вукомановић Растегорац
Доц. др Вишња Мићић

Илустрације
Јана Растегорац Вукомановић, Shutterstock

Рецензенти
Др Ана Мацановић, Институт за српски језик САНУ, Београд
Др Гордана Рацков, ОШ „Свети Сава”, Кикинда
Марија Симеуновић, ОШ „Младост”, Београд

Стручна консултанткиња за дидактичко обликовање
Јелена Јоксимовић

Издавач
Вулкан издаваштво
Вулкан знање
Господара Вучића 245, Београд
www.vulkanznanje.rs

За издавача
Мирослав Јосиповић, Ненад Атанасковић, Саша Петковић

Директор
Нада Осмајић

Уредница
Смиљка Наумовић

Лектура и коректура
Редакција Вулкан знања

Ликовни уредник
Предраг Ивановић

Графичко обликовање
Слађана Николић
Александар Панић

Дизајн корица
Никола Јованетић

Штампа
?

Тираж
?

ISBN 978-86-10-03161-4

Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије одобрило је овај уџбеник за употребу у школама на основу решења број:
650-02-00360/2019-07 од 3. 12. 2019.

Copyright © Вулкан издаваштво, Вулкан знање, Београд, 2019.
Ниједан део ове књиге, ни у целини ни у деловима, не сме се умножавати, прештампавати или на било који начин дистрибуирати, укључујући и фотокопирање, снимање и сл., без дозволе аутора и издавача. Сва права задржана.

Водич

Љубичасти наслови су исти као наслови прича у уџбенику. Плави наслови су приче за себе. Није им потребан уџбеник.

Заставице обично говоре о знањима која треба да примениш у задацима. Ако је заставица наранџаста, значи да смо стигли до обнављања знања.

Обојени део задатка ти објашњава колико је твоја улога важна у овој авантури. Необојени део задатка јасно ће ти рећи шта треба да урадиш.

Облачићи нам откривају шта неко мисли или говори.

Језичке игре су нашим јунацима омиљени део књиге. Надамо се да ће то бити и за тебе.

Овај знак напомиње да је у питању задатак за супердетективе.

Овај знак ти говори да је потребно снажно укључити креативност. За такве задатке погрешних одговора нема.

Садржај

Древна књига знања Придружи се	Читање	6
Авантура почиње	Читање	7
Честитка верном читаоцу	Врсте реченица. Честитање.	8
На киоску	Ситуациона игра: усмена молба, захваљивање, извињење	9
Михољске новине	Читање	11
Мапа истраге	Именице	12
	Род и број именице	13
Осумњичени	Именице и придеви	15
Лексине вештине 1	Речи које значе умањено и увећано	16
Дубоко у Градинацијуму	Градивне именице	18
Чудесни рецепт	Градивни придеви	19
Два мрава и ниједно прасе	Разликовање именица и придева	20
Све припада мени!	Присвојни придеви	21
Мали мрав – велико слово	Писање присвојних придева	22
Занимљива географија	Писање вишечланих географских назива и имена народа	23
Купи и остави	Писање присвојних придева (опет)	24
Кроз Збирнин тунел	Збирне именице.	26
Једнина или множина – питање је сад!	Број именица	27
Роде мој	Род и број придева	28
Вечити ривали	Проширивање и допуњавање реченица	29
Истрага се наставља Нова детективска мапа	Глаголи и о глаголима	30

Грконије	Исправљање неправилних реченица	32
Ништа без Бројке	Број глагола	33
Лични позив	Личне заменице	35
Сумњиво лице	Лице глагола	36
Заменичине замене	Промена граматичког лица и тачке гледишта	38
Неочекивани неспокој	Писање речце *не* уз именице и придеве	40
Лексине вештине 2	Речи истог или сличног значења	41
Правописна удица	Писање сугласника *ј*	43
Камено јаје или водена вила?	Писање назива празника	45
Лепенска лектира	Писање наслова књига и часописа	46
Лексине вештине 3	Речи које припадају различитим тематским скуповима	47
Писмо за Максу	Промена дужине реченице	49
Вилина школа	Наводници у називима школа и уметничких дела	50
Лексине вештине 4	Речи супротног значења	51
Нормално	Управни говор	53
Истраживачи	Основно и пренесено значење речи	54
Брк и јаје пишу извештаје	Неуправни говор	55
КЉ	Скраћенице	56
Ка куполи	Подела речи на крају реда	57
Куд који, мили моји	Обнављамо знање	58
Уместо краја	Језичка игра	64
Решења		67

Два мрава и ниједно прасе

Разликовање именица и придева

1. Описанко жели да ти открије једну тајну. Пажљиво погледај следеће речи! Открij од којих су описних придева настала ова властита имена. Напиши их на линијама поред.

Здравко _____ Драгица _____

Младен _____ Живанка _____

Новица _____ Тихана _____

2. Пронађи градивне именице на списку. Обој њихова поља љубичастом бојом. Потом их упиши водоравно у укрштеницу. Стара прича каже: ко реши љубичасту укрштеницу, добиће злато!

грожђе	гвожђе	гвозден
бронза	бронзан	медаља
прозор	стакло	стаклен
чело	челик	челичан
вуна	вунен	капа

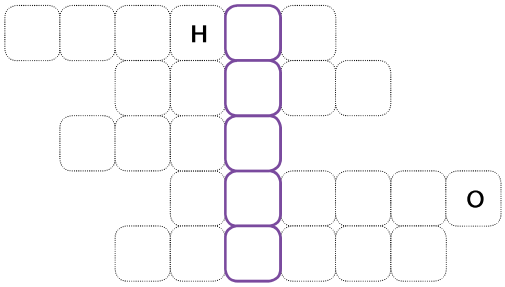

3. Сазнај какав си детектив! Позови друга или другарицу да буде сакривалац и започните следећу игру. Нека свако прати игру у свом уџбенику.

- Сакривалац бира једно од поља. Потом ти открива његову **боју**. Ти треба да откријеш које је то поље. Али, како? Читај даље...

бензин	висок	глинен	мрав	пехар
прасе	снег	храбар	крзнен	пешчан
свилен	чекић	нафта	сладак	плав
оштар	памучан	фрижидер	сирће	со

- Детектив поставља питања која почињу са **да ли**.
  Прво питање гласи: Да ли је одабрана реч придев?
  Ако није придев, знаћеш да је именица. Ако јесте, знаћеш да је придев.
- Остала питања односе се на врсту. На пример: Да ли се налазиш на пољу на ком је написана заједничка именица? И тако – док не погодиш.
- Кад погодиш, замените улоге – провери колико се ти успешно скриваш од детектива!

Присвојни придеви

Све припада мени!

Присвојко обожава да присваја благо. Тако је смислио и ову игру. Игра се зове „Ко први до блага – његово је!” Можеш да је играш у пару или са више другара. Изрежи десет једнаких картица од картона. На три картице напиши реч **описни**, на друге три реч **присвојни** и на треће три реч **градивни**. На последњој картици напиши **СТОП**.

- Ставите фигурице на **СТАРТ**. Промешајте картице. Окрените их тако да не видите шта пише на њима.
- Картице извлачите наизменично, укруг.
- Ако извучеш **описни**, идеш до првог описног придева. Ако извучеш **градивни** до градивног, а ако извучеш **присвојни** до присвојног.
- Ако извучеш **СТОП**, остајеш где си био до следећег извлачења.
- Победник је онај ко први стигне до блага!

хладни метал	метална шерпа	прстенаста крофна		Присвојково благо
бело злато		Бранков прстен		камени зид
златни привезак		Бојанова играчка		Драганов камен
Златина шоља		светла боја		драги камен
меки челик		укусна јагода		малишина кифла
челична кугла		Јагодина креда		мали белутак
нежно крзно		стаклени кликер		бела овца
СТАРТ		тврдо стакло	храбри јеж	јежева кућица

Неочекивани неспокој

Писање речце не уз именице и придеве

1. У вајпирском кампу Нену гледају као стручњака за речи супротног значења. Зато је смислила игру. Направи помоћу речце *не* речи супротног значења. Запиши их на линији поред.

срећа – _____ радник – _____ јасан – _____

успех – _____ пријатељ – _____ обичан – _____

2. Један вајпир је покушао да очара Нену писмом. Због тога је убацио много речце *не*. Ипак, у писму има грешака. Подвуци погрешно написане речи. Напиши их правилно на линијама испод.

Драга Нено,

Оне недеље кад смо се упознали, кад је на мене пао твој не стварни поглед... Ја сам пао у не свест! Непричам много о томе, али од тада ја незнам шта да радим. Немогу ни да спавам. У мени је неки не мир. Ти ни не схваташ како делујеш на вајпире око себе. Ништа ти неразумеш.

Не желим не споразуме и зато ти јасно пишем: Нено, ти си једна тако нежна неман! Не вероватна неман! Заљубљен сам у тебе до неба. Да не кажем: моја љубав је не ограничена. Другим речима: недостајеш ми.

Твој не испавани вајпир,
Ненад из Немачке

П.С. Опрости: грешке су стварно не намерне!

Именице: _____

Придеви: _____

Глаголи: _____

3. Шта добијаш кад из ових речи изоставиш речцу *не*? Напиши те речи без речце *не* на линијама испод.

_____

_____

_____

Лексине вештине 2

Речи истог или сличног значења

1. У „Лепенској ревији” један задатак је остао нерешен – чека на тебе! Повежи именице сличног значења.

Л	ађа	брод
	аж	доктор
	екар	забава
Р	адња	неистина
	ана	повреда
	азонода	продавница

2. Вила хоће да ти изрецитује једну шашаву песму из свог детињства. Ипак, неких речи се не сећа најбоље. Помози јој. Подвучене придеве замени придевима који имају слично значење. Препиши измењену песму „Лепенски оркестар” на линије поред ње, као што је започето.

Гусле узе један смео
такорећи дабар.

Кастањете једна тесна
такорећи гуска.

За бубњем је један бесан
такорећи трут.

За клавиром једна врућа
такорећи пчела.

Тад запева један спор
такорећи сом.

А чује га маштом снажан
мој лепенски – ђак.

Гусле узе један храбар
такорећи дабар.

Маја Димитријевић

Радна свеска 3

Уз Читанку за трећи разред основне школе

ВУЛКАН
ЗНАЊЕ

РАДНА СВЕСКА 3

Уз Читанку за трећи разред основне школе

Аутор
Доц. др Маја Димитријевић

Илустрације
Јана Растегорац Вукомановић, Shutterstock

Илустрације на корици
Тихомир Челановић

Рецензенти
Ивана Мијић Немет, Висока школа струковних студија за образовање васпитача, Нови Сад
Др Гордана Рацков, ОШ „Свети Сава”, Кикинда
Марија Симеуновић, ОШ „Младост”, Београд

Издавач
Вулкан издаваштво
Вулкан знање
Господара Вучића 245, Београд
www.vulkanznanje.rs

За издавача
Мирослав Јосиповић, Ненад Атанасковић, Саша Петковић

Директор
Нада Осмајић

Уредник
Смиљка Наумовић

Лектура и коректура
Редакција Вулкан знања

Ликовни уредник
Предраг Ивановић

Графичко обликовање
Слађана Николић
Александар Панић

Дизајн корица
Никола Јованетић

Штампа
?

Тираж
?

Прво издање, 2019.

ISBN 978-86-10-03161-4

Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије одобрило је овај уџбеник за употребу у школама на основу решења број:
650-02-00360/2019-07 од 3. 12. 2019.

Copyright © Вулкан издаваштво, Вулкан знање, Београд, 2019.
Ниједан део ове књиге, ни у целини ни у деловима, не сме се умножавати, прештампавати или на било који начин дистрибуирати, укључујући и фотокопирање, снимање и сл., без дозволе аутора и издавача. Сва права задржана.

Уводна реч

Драги ученици,

У Радној свесци налазе се интересантна питања и корисни задаци за вежбање. Потребно је да пажљиво читате, размишљате, замишљате, упоређујете, закључујете и трудите се да их што боље решите.

Разговарајте о својим одговорима са учитељем или учитељицом и друговима из одељења.

Овде ћете пронаћи занимљивости о змајевима, џиновима и Марку Краљевићу. За вас су припремљени и специјални задаци, ребуси, загонетке, лавиринт, укрштеница, квиз о писцима и препоруке за читање нових прича.

Ауторка

Водич

Наслов текста који је обрађен у Радној свесци

Задаци за проверу знања

Игре словима и сликама

Препоручени текстови за читање

Наслов текста који је обрађен и у Читанци

Непознате речи

Садржај

Суђење	Лаза Лазић	6
Изокренута прича	Бранко Ћопић	6
Чардак ни на небу ни на земљи	Народна бајка	9
Баш-Челик	Народна бајка	9
О змајевима		12
Орање Марка Краљевића	Народна епска песма	15
Марко Краљевић и бег Костадин	Народна епска песма	15
Занимање Марка Краљевића	Бранко Стевановић	15
О Марку Краљевићу		18
Златно јагње	Светлана Велмар-Јанковић	20
Свети Сава и сељак без среће	Народна прича	20
Химна Светом Сави		20
Себични џин	Оскар Вајлд	23
Прича о дечаку и Месецу	Бранко В. Радичевић	23
О џиновима		27
Хајди	Јохана Шпири	29
Реч-две о Питеру	Ијан Макјуан	29
Мали квиз знања о писцима		36
Решења загонетки, ребуса и укрштеница		41

О Марку Краљевићу

1. Прочитај занимљивости о епском јунаку Марку Краљевићу па одговори на постављена питања.

Марко и Херкул

Вук Караџић је упоређивао Марка Краљевића са познатим јунаком Херкулом, који је имао надљудску снагу и спретност. Марку је снагу даровала вила.

Маркова стрела Татаранка

Маркова стрела Татаранка има посебну ознаку – девет белих соколових пера. Кад овај јунак над јунацима одапне Татаранку, она одлети толико далеко да ниједан човек својим очима не може да види, нити да измери докле је стрела летела.

Марков верни Шарац

Марко је дуго тражио доброг коња. Кад је пронашао Шарца, опробавао му је снагу покушавајући да га помери с места. У томе није успео јер је шарени коњ био тврдоглав и упоран. Зато је Марко помислио да је то прави коњ за њега.

У неким песмама помиње се да је кобила Шара ождребила Марковог доброг коња. Шарац је од мајке наследио способност да хитро скаче у висину и у даљину. Он је крилат, разуме говор људи и турски језик. Пије вино са својим господаром. Увек је спреман да помогне Марку и спречава непријатеље да му се приближе.

Марков позлаћени шестопер

То је чувено Марково оружје – буздован или топуз. Направљен је од гвожђа, чистог сребра и правог злата. У Марковим рукама позлаћени шестопер представља озбиљну претњу свима који нису праведни.

• Које вештине и способности Марковог Шарца ти се највише допадају?

_____

• По чему се препознаје Маркова стрела Татаранка?

_____

• Од чега је направљен Марков шестопер?

_____

• Ко се боји Марковог коња и оружја?

_____

2. Ове две загонетке имају исту одгонетку. Открij је и запиши.

На трбуху коња носим,
преко коња коњски реп;
чује ме кућа и свијет.

Дрвен трбух, кожна леђа, длакама говори.

_____

3. Реши ребусе.

_____ _____ _____ _____

4. Реши укрштеницу. У обојеним квадратићима добићеш име Марковог ујака.

1. име Маркове мајке у епској песми
2. други назив за мегдан
3. путеви које Марко оре
4. оружје епског јунака
5. Турци који газе Марково орање
6. животиње које вуку рало
7. старинска мера за тежину

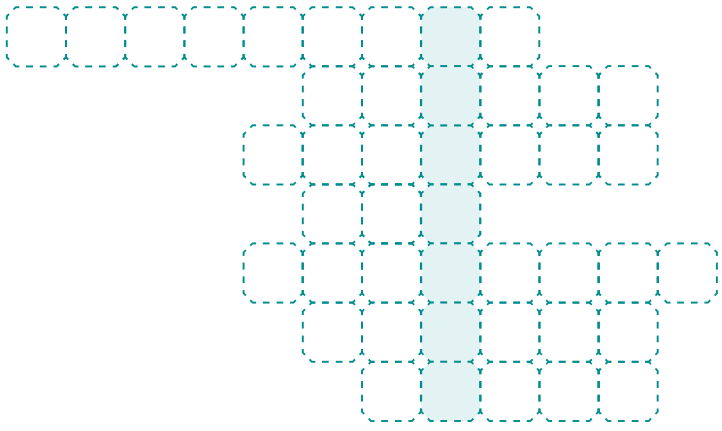

Препорука за читање

У овој књизи пронаћи ћеш веома занимљиву причу „Сирото ждребе” (у којој се прича о Краљевићу Марку кад је био дечак).

У овој књизи налазе се необичне приче о детињству Марка Краљевића „Марко добија снагу” и „Како је Марко научио да се плаши”.

Мали квиз знања о писцима

У договору са учитељем или учитељицом направите мали одељењски квиз о познавању живота и стваралаштва писаца чији су текстови у вашој читанци за трећи разред.

Листу питања осмислите на основу података о писцима који се налазе уз текстове. У питањима могу да се нађу и наслови њихових песама, прича и драмских текстова које сте читали у овом и претходним разредима.

Организатори квиза могу да припреме и видео-презентацију са фотографијама и именима писаца. Одаберите и водитеља квиза. Одредите правила и број поена за тачне одговоре.

Како твоји другови и ти прослављате победу на неком школском такмичењу?

А како се понашате када ваша екипа изгуби?

Запиши свој коментар о победи и поразу као саставном делу игре и такмичења.

Ово су примери за проверу твог знања о писцима из читанке за трећи разред.

Прву песму написао је са девет година и посветио је свом оцу Угљеши. Волео је да путује и да се из Суботице враћа у Ниш, где су му живеле баба и тетка. Био је уредник часописа за најмлађе „Полетарац". Знао је шта деца воле и обраћао им се с поштовањем.

_____

Рођен је у Убу, а живео је у Београду. Још од детињства је обожавао позориште. Своје драмске текстове куцао је на писаћој машини. Волео је да гледа бокс-мечеве, да иде на пијаце и прича са сељацима. Пријатељи су га звали Але. Дружио се са Бранком Ћопићем и Душком Радовићем. Трудио се да за децу пише разумљиво и искрено.

_____

Мајка му је била песникиња и од ње је наследио таленат за писање и љубав према књигама. За прву објављену песму добио је значајну награду. Облачио се веома необично и обожавао је цвеће. Његов споменик налази се у једном парку у Даблину.

_____

Рођен је у Чачку. Његова мајка Косара умела је лепо да приповеда, а отац му је често читао Вукове народне приповетке. Родитељи су се мало нашалили с њим кад су му дали име по великом српском песнику.

_____